భవిష్యత్తుకు ప్రాణం

రంధి సోమరాజు

కొన్ని కొన్ని విషయాలు కాగితాలపై ఉన్నప్పుడు దారుణంగా కనిపిస్తాయి. కాని అట్లాంటివి నిత్య జీవితంలో ఎంతో సాధారణంగా ఏమాత్రం పట్టింపు లేకుండానే జరిగిపోతూ వుంటాయి. అవి ఆయా పరిస్థితుల ప్రభావంమీద ఆధారపడి, ఆయా మనుష్యుల అలవాట్ల ప్రాబల్యంతో బలిసిపోతాయి. అంతా మామూలుగానే జరిగిపోతుంది. అందులో బాధపడవలసిన విషయంగాని, ఏమిటిలా జరుగుతోంది అని విచారించవలసిన విషయంగాని వారికేమీ ఉండదు. అంతే....

కాని ఈ బూడిదలోనికి, ఈ దుమ్ముదూగరలోనికి, ఈ విషవాయు ప్రాంగణంలోనికి పరాయివారెవరో ఎప్పుడో ఎందుకో అకస్మాత్తుగా ప్రవేశిస్తారు. అప్పటికి గాని వాళ్ళకు తమ స్థితి తెలిసిరాదు. తమలోని నైచ్యం అప్పుడు కాని వాళ్ళకళ్ళ బడదు!

కథానిక

ఇసుకలో కూరుకుపోతూన్న జోళ్ళు బరువుగా లాగుకుంటూ అనుకోని మార్గం గుండా ఇంటికి వెళ్తున్నాను. అంతా చీకటిగా ఉంది. చీకటి ఆకాశపు కంటిపాపలా ఉంది. ఆ నల్లని కనుపాపను ఇలా నడుస్తూ పొడుస్తున్నానా అనిపించింది. నాఒళ్ళు జలదరించింది. నన్ను భయం ఆవహించింది.

అవన్నీ పూరి గుడిసెలు. కొన్నింటిలో దీపాలు లేవు. కొన్నింటిలో దీపాలు బిక్కుబిక్కుమంటున్నాయి. మార్గం సరిగా కనిపించడం లేదు. సరిగా ఏమిటి అసలు కనిపించడంలేదు.

ఆ చీకటిలో కాళ్ళు మెల్లిగా నడక సాగిస్తున్నాయి. 'క్రొత్తవాడివిలాఉన్నావ్ .... ఇటెందుకొచ్చావ్....' అన్నట్టుగా ఓ కుక్క మొరిగింది. ఎవడో త్రాగి పిచ్చి పాటలు పాడుకుంటున్నాడు. ఆ మూల ఇద్దరు ముగ్గురు ఒకరి మీద ఒకరు బూతుల వర్షం కురిపించుకుంటున్నారు. మార్గమంతా దుర్వాసన కొడుతోంది. ఇంతలో ఏమిటో బుడ బుడమంది. ఆ శబ్దం నాకతి సమీపంలోనే వినిపించింది. ఎవడో కుండలోంచి నీళ్లు తీసుకుంటున్నారనుకున్నాను. కాని వెంటనే గాజుల గలగల, నీళ్ళ జలజల ఒకటి తరువాత ఒకటిగా, ఒకటిలో ఒకటి కలిసిపోయి వినిపించాయి. నా గుండెలాగిపోయాయి. మరుగులేని ఇల్లాలు, చీకటే మరుగుగా, బాటప్రక్క స్నానం చేస్తోంది. ఏదో స్వరూపం నల్లగా నా కళ్ళ ముందు నిలబడింది. ఎవ్వరో నా వెనుక వికృతంగా నవ్వుతున్నారు!

ఇంటికి ఎలా వచ్చానో తెలియదు భోజనం చేయ బుద్ధి కాలేదు. ఏవేవో ఆలోచనలు. దేశము, దాని అభివృద్ధి, ఆర్థిక సమస్యలు, ప్రజాభ్యుదయ ప్రణాళికలు, ఎన్నో ఎన్నో సమస్యలు అన్నీ నా మెదడులో తిరుగుతున్నాయి. తిరిగి,తిరిగి కాళ్ళు పీకి ఓమూల నిస్త్రాణగా కూలబడిపోతున్నాయి.

చికాగ్గా కుర్చీలో కూలబడ్డాను. కుర్చీలోంచి లేచాను. గదిలో అటు ఇటు తిరిగాను. మనసుకు పిచ్చెత్తి నట్లయింది. దొడ్లోకి మంచం తీసుకొనిపోయి చల్లని గాలిలో మేనువాల్చాను. మంచంమీద మేను వాలింది. కాని మనసులో ఎవ్వరో కూర్చునే ఉన్నారు. అప్పుడే కమల వచ్చింది. 'అప్పుడే నిద్రపోయారా....' అంది. 'అబ్బే నిద్రపోలేదు. కూర్చునే ఉన్నాను' అన్నాను. నా పొరపాటు నేను తెలుసుకునే లోగానే కమల పకపక నవ్వింది. 'ఇవ్వాళ మీ కేమయింది' అంది. 'ఇంతకీ ఇల్లు దొరికి నట్లేనా....' అంది.

నే నామెకు జవాబివ్వలేదు. నాలో నేను ఆచించుకుంటున్నాను. మధన పడుతున్నాను.

అప్పుడే కమల ఏదో రహస్యంగా చెప్పబోతూన్నట్లు నాకు దగ్గరగా వచ్చి. 'ఇందాక

ఆవిడగారేమందో తెలుసా .... ఛీ....' అంది.

నా ఆలోచనలు కొద్దిగా మందగించాయి. 'ఆవిడెవరో చెప్పకుండా ఏమందో తెలుసా అంటావేం....' అన్నా.

కమల విసుక్కుంది. 'అబ్బ' అంత తెలియనట్లు మాట్లాడుతారేం .... రవణమ్మండీ .... రవణమ్మ....ఈ ఇంటి ఓనరీమణి' అంది.

నాకు ఫక్కున నవ్వు వచ్చింది. "ఓనరీమణేమిటి నీ మొహం....ఏం....మళ్ళీ ఏమైనా పేచీ పెట్టిందా?"

''పేచీలు పెట్టాలంటే ఆవిడగారికి కొదవేమిటలెండి....ఇందాక వీధిగదిలో లైటు వెలిగిస్తే ఎందుకమ్మాయీ ఆ లైటు....అబ్బాయి వచ్చిన తరువాత వెలిగించగూడదూ....అంది. నా ఒళ్లు మండిపోయింది. డబ్బు పుచ్చుకుంటూ మధ్య ఈ సతాయింపు లేమిటీ....ఛీ....ఛీ ఇంత నీచపు మనిషినెక్కడా చూడలేదు. 'వారు ఇంటి దగ్గర ఉండని మొత్తం కాలానికైనా అద్దె తగ్గించేసే ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారేమిటి పిన్నిగారూ'....అన్నా ఈమాటతో చచ్చింది. మొగం ముడుచుకొని, ఏమిటోసణుగుకుంటూ ఇంట్లోకి గబగబా వెళ్ళిపోయింది.''

ఈ మాటలతో నా మనసు తిరిగి వెనక్కి వెళ్ళిపోయింది; రవణమ్మ గురించి ఏమిటేమిటో ఆలోచించింది. ఆమె చరిత్ర అంతా అస్పష్టాస్పష్టంగా నా కళ్ళముందు నిలిచింది. ఈలోగా కమల నా చెవి దగ్గఱ ఏమిటో గొణిగింది. నాకు అదేమీ వినిపించలేదు. 'ఏమిటీ!' అన్నా.

''అబ్బ....ఎనిసార్లు చెప్పాలి. అంత గట్టిగా మాట్లాడుతారేం....వింటుంది. ఎక్కడో బల్లిలా నక్కి ఉంటుంది'' అని ఆగిపోయింది.

నాకు కమలమీద బలేకోపం వచ్చింది. ''మరీ అంత తక్కువగా మాట్లాడెయ్యకు'' అన్నా, అలా అనడమైతే అన్నానేకాని కమల అన్న మాటల్లో అబద్ధంలేదు.

కమల కాస్సేపు మాట్లాడలేదు. అటూఇటూ తల త్రిప్పి చూసింది. నా కళ్ళల్లో కళ్ళుపెట్టింది. "ఎంత పొగరుబోతు ఆడదైనా మొగుడిచేత కాళ్ళు పట్టించుకుంటుందటండీ దారుణం....మధ్యహ్నాం మనకివ్వవలసిన బియ్యం ఇస్తుందేమోనని వెళ్ళాను. ఏం చెప్పను ఆ ఇంట్లో....'' అంటూ ఆగిపోయింది.

ఈ మాట వినగానే నా మొగం పైకి బాధ భూమిలోంచి పైకి దొలుచుకొచ్చే పురుగులా వచ్చింది. ఈ బాధ నాయందు పురుషులమీద ఉన్న అభిమానంవల్ల పుట్టుకొచ్చిందికాదు. స్నేహభావంతో ఇట్లాంటి పనులు జరిగినప్పుడు ఎవ్వరూ ఏమీ బాధపడలేరు. కాని ఇదంతా బానిస భావంతో జరుగుతూన్నప్పుడు సహించడం ఎంతైనా కష్టం!

రవణమ్మ పేదరికంలోంచి పైకి వచ్చిన మనిషి. భర్త నూరన్న తాలూకాఆఫీసులో బంట్రోతు పనిచేసి రిటైరయ్యాడు. అక్కడ అతను నిజంగా బానిసకన్నా హీనంగా బ్రతికాడు. రోజూ తహసీల్దారు బూట్లు శుభ్రంగా తుడిచి, చక్కగా పాలిష్ చేసేవాడు. తహసీల్దారుగారి పిల్లలు అరుగులు ఖరాబుచేస్తే అవి కడిగి బాగుచేసేవాడు. ఆ ఇంటిలోని వాళ్ళు రోజూ విడిచే బట్టలు, తువాళ్ళు లుంగీలు వగైరా....ఉతికి ఆరవేసేవాడు. ఈ పనులతో అతనిలో బానిసభావం వృద్ధిఅయింది. అతని ఈస్థితి కనిపెట్టిన భార్య, అతన్ని తద్భిన్నంగా చూడలేకపోయింది. పైగా కూతురును ధనవంతుల బిడ్డకిచ్చి తన చాకచక్యంతో పెళ్ళి చెయ్యడంతో ఆమె హోదా మరింత పెరిగిపోయింది.

నూరన్న, రవణమ్మ తెలివి ముందు ఎందుకూ కొరగానివాడు. అ భార్య లేకపోతే తనెందుకూ పనికిరానివాడికిందే తలచే బలహీనుడు. కూతురు అండచూసుకొని రవణమ్మ కొడుకును ఎమ్. ఏ. వరకు చదివించగలిగింది. ఇది ఆమె కెంతో గర్వకారణమైందనే చెప్పాలి.

ఇంటిలో ఏనాడూ తిండికి లోపం లేకుండా చేసి, వీధిలో సాటికులస్థులముందు తలెత్తుక తిరిగే సామర్థ్యాన్ని, వాళ్ళ తగువులు తీర్చే నేర్పరి తనాన్ని సాధించగలిగిన రవణమ్మ భర్తను రాను రాను మరీ తక్కువగా చూడటం అలవాటు చేసుకుంది. 'అబ్బబ్బ....తలనొప్పి చంపేస్తూంది. ఒళ్ళంతా పులపరంగా ఉంది.'

అంటుంది అంతే. ఇక ఆ రోజున సూరన్నే వంటచేయాలి. ఇలాంటి వెన్నైనా చెప్పొచ్చు కాని, చీకటినే లేచి, కళ్లాపి జల్లి, అంట్లుతోమి, ఇంటిని శుభ్రంగా ఊడ్చేస్తాడంటే—ఈ భారత భూమిలోనేనా....ఇట్లాంటి పనులు జరుగుతూ ఉన్నాయి....అనిపిస్తుంది.

వాళ్ళ అబ్బాయి మోహనరావు ఎంతమంచి వాడో చెప్పలేం. అతను ఎమ్. ఏ. ఫస్టుక్లాసులో రావడం, ఈ మధ్యనే ఐ.ఏ.ఎస్. కు సెలక్టు కావడం జరిగింది. తర్ఫీదయిన పిమ్మట నెల్లూరులో సబ్‌కలక్టరుగా అతను పనిచేస్తూ ఉన్నాడు. ఒకవారం రోజులు సెలవుమీద రేపు అతనీ ఊరు వస్తున్నాడు.

మరునాడు స్టేషనుకు వెళ్ళి అతన్ని కలసుకోవాలనుకున్నాను. నాకేమిటో అతన్ని ఇంటికి ఓ కారులో తీసుకరావాలనిపించింది. మా స్నేహితుడొకడు రెవిన్యూ ఇనస్పెక్టరీ చేస్తున్నాడు. వాళ్ళ తహసీల్దారుగారి జీప్ అడిగి, ఏదో మిషమీద తీసుకరమ్మన్నాను. అతను సరే అన్నాడు.

మరునాడు ప్రొద్దున్నే నేను మా స్నేహితుని ఇంటికి వెళ్ళాను. 'జీప్ మాట ఏమయింది' అన్నాను. వెంటనే అతను మొగం అదోలాపెట్టి, 'చిన్న పొరపాటైంది బ్రదర్. మా తహసీల్దారు మెయిలుకువచ్చి, ఆయన్ని రిసీవ్ చేసుకుంటానన్నాడు అన్నాడు.

నాకు తల తిరిగింది. 'అదేమిటోయ్ అట్లాంటి పని చేశావ్....ఇలాంటి వ్యవహారాలంటే అతను చాలా బాధపడిపోతాడు. కుర్రాళ్ళం మనం వెళ్ళడంవల్ల అతని కెలాగో నచ్చజెప్పొచ్చుగాని, తహసీల్దారును వెంటబెట్టుకొని వెళ్తే అతని బాధ చూడలేమోయ్....నాకు మొన్న ఉత్తరం ఏమి వ్రాశాడో తెలుసా.... అక్కడి ఆఫీసులోని పెద్ద ఉద్యోగులు, గుమస్తాలు బళ్ళ్రోతుల ప్రవర్తనలను భరించలేక పోతున్నానని వ్రాశాడు. తనక్రింది ఉద్యోగస్తులు తనముందు కూర్చోమన్నా కూర్చోలేదట. వాళ్ళ తలలన్నీ వండిపోయి ఉన్నాయట. అయినా వాళ్ళు 'ఫరవాలేదు లెండి' అంటూ ఉంటారట. ఇక గుమస్తాలనీ పరిస్థితుల్లో ఎలా చూడాలో అక్కడి వాతావరణమే నిర్ణయించేస్తుందట. వాళ్ళు చేతులు కట్టుకొని అల్లంత దూరాన అంటరాని తనం ఉన్నట్లు నిలబడుతూండటాన్ని చూడలేక పోతున్నాని వ్రాశాడు. పని అయి పోయిన వెంటనే ఆ గుమస్తాలు, వెనక్కి అడుగులు వేసుకొని గుమ్మంవరకూ వెళ్ళి ఆ తరువాత మామూలుగా తిరిగి వెళ్ళిపోతూ చూపే విధేయతకు నా గుండె ఏడుస్తోంది అన్నాడు. ఇక బంట్రోతులు సరేసరి, ఎంత నీచమైన పని చెప్పినా చెయ్యడానికి మేం సిద్ధం అన్నట్లు ఉంటారట. ఇక మాట మాటకు 'అయ్యా, అయ్యా' అనడాలు, 'చిత్తం, చిత్తం' అనడాలు, మొగంలో ఏదో భయాన్ని, తక్కువ తనాన్ని నిరూపించే భావాలు, స్పష్టంచేస్తూ ఎలా, ఆత్మాభిమానం శిరస్సును వంచేంసుకుంటూ ఉంటారో ఏ విధంగా చెప్పను అని ఎంతో వ్రాశాడు. ఈ స్థితిని ఎలా భరించాలో, ఈ బానిస భావాలను వారినుండి ఎలా తొలిగించాలో నా కేమీ తోచడంలేదు. కొన్నాళ్ళకు వీళ్ళ విధేయతల లంచాలకలవాటు పడిపోయి నన్ను నేనే మరచిపోతానేమో అని భయంగా ఉంది అని వ్రాశాడు. ఇప్పుడు నువ్వేమో దీనికి తగ్గట్టుగా మీ తహసీల్దారును పంపి, అతని బాధను రెట్టింపు చేయబోతున్నావు. అసలు నువ్వెందుకిలా చేశావ్....' అన్నా.

వెంటనే మా రెవిన్యూ ఇనస్పెక్టరు, 'క్షమించు బ్రదర్....ఏమిటో మా తహసీల్దారు ప్రాపకం సంపాదించడానికి, నేను అతనిగురించి చెప్పేశానోయ్. ఆయన నాకు తెలుసు అన్నా. దీనితో ఆయనా బయలుదేరుతానన్నాడు. ఇలా జరుగుతుందని నేననుకోలేదు.' అన్నాడు.

ఈ వ్యవహారం నాకు కిట్టలేదు. 'అయితే ఇక నేను నీతో రాను' అనేశాను అతనితో. 'నీవు, మీ తహసీల్దారుతో వెళ్ళు. నేను స్టేషనుకు వచ్చేటప్పటికి మీరు కనిపించారని అతనితో చెప్పి నీకు మొన్నెప్పుడో ఈ విషయం చెప్పడంవల్ల ఈ తప్పు జరిగిందని క్షమాపణ వేడుకుంటాను.' అని అతనితో చెప్పేసి నేను స్టేషనుకు వెళ్ళిపోయాను.

అనుకున్నంత పనీ అయింది. అతను స్టేషనులో నిజంగా ఎంతబాధ పడిపోయాడో చెప్ప లేను. నేను ఎన్ని చెప్పినా అతను నమ్మలేదు. 'నాకు తల తెగిపోయినట్లుందండీ....'అన్నాడు. వెంటనే, తహసీల్దారు, 'మీరలాంటివేమీ పెట్టు కోకండి' అన్నాడు. కాని అతను అలా సరి పెట్టుకునే మనిషికాదు.

డ్రైవరు, పోర్టరు సహాయంతో మోహన రావుకు చెందిన సామానులు జీపులో వేయించాడు. మేం నలుగురం ఇంటికి బయలుదేరాం.

ఇంటికి బయలుదేరాం అన్నమాటేగాని నా మనసు మనసులో లేదు. మోహనరావు, తహసీల్దారు, మా స్నేహితుడు వెనుక భాగంలో కూర్చున్నారు. జీపు వేగంగా పోతోంది. తహసీల్దారు, మోహనరావును అతి వినయంగా ఏమేమిటో ప్రశ్నిస్తున్నాడు. నా స్నేహితుడు మూగవాడిలా కూర్చున్నాడు మోహనరావు సమాధానాలిస్తున్నాడుకాని అవి అంత ఉషారుగాలేవు. నాకెందుకనో అతని మొగంలోనికి చూడాలనిపించింది. కాని చూడలేకపోయాను. తహసీల్దారు ఇప్పటికెన్నిసార్లు 'సార్' (sir) అనే పుష్పాలు మోహనరావుమీద వెదజల్లాడో లెక్క పెట్టనూ లేకపోయాను. కాని ఈ తహసీల్దారు గారికి ఎంతపని పాడైందో అని, ఈ రెవెన్యూ ఇన్‌స్పెక్టరు తన కోసం అనవసరంగా శ్రమ పడ్డాడని, ఇక నాకు కాలేజీకి వెళ్ళేందుకు వేళమించి పోతోందేమోనని, మోహనరావు బాధ పడుతూ వుంటాడని మాత్రం ఆలోచించ గలిగాను. నిజంగా అంతే జరిగింది. అతను తహసీల్దారుతో ఇవే విషయాలు చెపుతూంటే, నేను వినలేక పోయాను. అబ్బ! ఎంత సున్నితమైన హృదయం.

కారు ఇంటి ముందుకు వస్తోంది. అప్పుడే నా గుండెలెందుకో వేగంగా కొట్టుకున్నాయి. ఇంటి దగ్గరవున్న అతని తల్లి గురించి తలపుకు రాగానే నాకు పై ప్రాణం పైనేపోయింది. ఆ సంస్కారంలేని స్త్రీ, నా తలలో మెదలడం మొదలుపెట్టింది.

కారు ఆగడం, మేం దిగడం, ఆ గుమ్మం దగ్గరకు వెళ్ళడం ఓ క్షణంలో జరిగిపోయాయి. కొద్దిగా చేరవేసి ఉన్న తలుపును త్రోసుకొని లోనికి మోహనరావు ప్రవేశిస్తూ ఉండగా మాకీ మాటలు వినిపించాయి. 'ఆమూల ఇంకా బూజు ఉంది. శుభ్రంగా దులుపు' అని.

ఈ మాటలు ఎవరు, ఎవరిని అన్నారో చెప్ప నక్కర్లేదనుకుంటాను. ఇంతలోనే తలుపు తెరుచుకోవడంలో ఆమె మాట లాగి పోయాయి. ఆమె ఖరీదైన బెంగుళూరు సిల్కు చీరె కట్టింది. దానికి తగ్గ జాకెట్టు తొడిగింది. పచ్చని మొగానికి ఇంత కుంకుమబొట్టు. కళ్లకు కాటుక పెట్టుకొని మెడలో కూతురు నగలు ఇన్ని వేసుకొని ధీమాగా మమల్ని చూడగానే చిన్న జమీందారిణిలా నిల్చింది. కాని నేను ఆమెను చూడలేకపోయాను.

ఆ మూల చింకి గుడ్డలతో నిలచి ఉన్న ఓ ప్రతిభావంతుని ముసలి తండ్రిని బానిసలా నిలిచి ఉన్నవాణ్ణి చూశాను. అప్పుడే రాత్రి చూసిన నగ్నదృశ్యం నా కళ్ళకు కట్టింది. మరుగులేని ఇల్లాలు. చీకటే గోడగా స్నానం చేస్తూన్న ఉవిద గుర్తుకొచ్చింది. అప్పుడు ఆ సమయంలో ఆ యిల్లాలిమీద బ్యాటరీలైటు కొంత పడితే ఆమె ఎలా సిగ్గుతో, అభిమానంతో, ఏమీ చేయలేని అశక్తితో శరీరాన్ని కుంచించుకుని, కుదించుకొని. భూమిలోకి పాపం చొచ్చుకు పోతుందోఅలా కనిపించాడా ముదుసలి తండ్రి. క్షణం చూడలేకపోయాను. ఆ దృశ్యం! నేను మా గదిలోనికి వెళ్లిపోడానికి అరుగుమీదికి వచ్చేశాను.

అప్పుడే తహసీల్దారు, 'ఏయ్ నువ్వు వెళ్లి ఆ కారులోని సామాను తీసుకురా....'అన్నాడు.

నా కాళ్ళలో భూకంపం పుట్టింది. పాపం తహసీల్దారు మోహనరావు తండ్రిని ఆ యింటి నౌకరనుకొని ఉంటాడు!

మోహనరావు మనసు ఇక అప్పుడెల్లా ఉండి ఉంటుందో....ఏమి ఊహించగలను? కాని, అతను. ఆ నవయువకుడు, ఆ సంస్కారి భవిష్యత్తుకు ప్రాణంపోసే ఆ వినయశీలి, ''తహసీల్దారుగారూ....వారు మానాన్నగారండి' నేనే సామాను తెచ్చుకుంటాను!'' అన్నాడు.